

возможен лишь при принятии стратегически важных решений на всех уровнях управления, способных обеспечить конкурентоспособность отечественных производителей в будущем. Приоритетными направлениями следует считать внедрение международных стандартов качества производимых продуктов, сокращение нерациональных издержек и увеличение доходной составляющей бизнеса, интенсификация маркетинговой деятельности; привлечение и поддержка креативных сотрудников, совершенствование бизнес-систем, оптимизация бизнес-процессов. Реализация названных мероприятий в качестве антикризисных мер может вывести отечественные предприятия на качественно новый уровень их развития.

Литература

1. Адизес. И. Интеграция. Выжить и стать сильнее в кризисные времена : Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 128 с.
2. Бейт Н., Потапов С. Как преодолеть экономический спад. План выживания бизнеса – М.: Олимп-Бизнес, 2009. – 234 с.
3. Нижегородцев Р. М., Стрелецкий А. С. Мировой финансовый кризис. Причины, механизмы, последствия. – М.: Либроком, 2008. – 64 с.
4. Райх М., Долан С. Глобальный кризис. За гранью очевидного. – М.: Претекст, 2009. – 416 с.
5. Панфилова Т.. Глобальный кризис и украинская экономика: кто кого? – Режим доступа: <http://for-ua.com/analytics/2009/02/24/143751.html>.
6. Тавлуй И.. Кризис как зеркало управления // Системное управление. – Режим доступа: www.Rivena.com.ua.
7. Гвардия: Всеукраинская рейтинговая программа // Галицкие контракты. – Режим доступа: <http://kontrakty.com.ua/gvard/>.
8. Михельсон-Ткач В.Л., Скляр Е.Н. Процесс согласования ценностей: проблемы и оценка // Корпоративный менеджмент [заголовки с экрана]. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/press/management/2002-1/05.shtml>.
9. Ф. Тинкчян. Доверие как ключевая ценность современной организации // Мир электронного обучения. – Режим доступа: <http://www.elw.ru/magazine/23/210/>.
10. European Culture Survey. Международные исследования в области технологии и культуры ведения бизнеса. – Режим доступа: http://www.tmi.ru/homepages/ru/website3.nsf/url/br_european_culture_survey!OpenDocument.

Надійшла 16.05.2009

УДК 658:330

В. В. ЛУК'ЯНОВА

Хмельницький національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті надано порівняння сутності економічного аналізу і економічної діагностики як сучасних управлінських інструментів. Використовуючи системний підхід, розглянуто характеристики діагностики як процесу: мета, предмет, об'єкт, завдання і методи. Виділено чотири аспекти розвитку сучасної діагностики.

The comparison of essence of economic analysis and economic diagnostics as modern administrative instruments is given in the article. Taking system approach, descriptions of diagnostics as the process are considered: purpose, subject, object, task and methods. Four aspects of modern diagnostics development are selected in the article.

У ринковому середовищі розпізнавання, визначення характеру, ознак, виявлення причин відхилень результатів від намічених (ситуація ризику) здійснюється за допомогою діагностики, яка є засобом, методом та інструментом всестороннього дослідження діяльності підприємства. Необхідність вдосконалення системи управління підприємством, орієнтованої на ризик, і відсутність методологічної основи проведення діагностичних досліджень у даній сфері визначають актуальність виділення діагностики діяльності підприємства за умов ризику в самостійний предмет дослідження. Вважаємо за доцільне звернути увагу, що пропонується в подальшому дослідженні використовувати термін не "аналіз", – звичний для економічних досліджень прийом вивчення певного об'єкта, – а "діагностика". Необхідність вивчення коректності застосування цього терміну обумовила потребу в проведенні гносеологічного дослідження сутності та особливостей цього поняття.

Необхідність аналітичного (діагностичного) дослідження підприємства для виявлення проблемних питань функціонування та розробки засобів щодо покращення його становища, не викликає сумнівів та усвідомлюється усіма дослідниками. Але, як показав аналіз окремих публікацій вимоги, до змісту процесу діагностики, перелік об'єктів дослідження, методологія узагальнення отриманих результатів ще перебувають

у стадії формування та неоднозначно трактуються окремими фахівцями. Тому основним дослідницьким завданням цієї статті є уточнення категоріального понятійного апарату аналітичного дослідження, обґрунтування основних завдань та проведення декомпозиції діагностичних процедур.

Діагностика не є чимось новим в розвитку економіки вітчизняних підприємств. Від визначення і оцінки стану функціонування суб'єктів економічного процесу залежить розробка комплексу профілактичних заходів, рекомендацій і процедур, спрямованих на поліпшення цього стану або попередження несприятливих для його функціонування ситуацій і подій у невизначеному ринковому середовищі. Тобто економічна діагностика повинна виступати як обґрунтована та достовірна процедура, від якої залежить подальший напрям дій суб'єкта господарювання. Будь-який невірний зроблений діагностичний висновок може звести нанівець усі зусилля і сподівання підприємства на ринку в пошуку стабільності чи кращих перспектив розвитку.

Термін діагностика походить з грецького *diagnōstikós* – здатний розпізнавати, і розглядається як вчення про методи і принципи розпізнавання проблемних ситуацій (хвороб у медицині, поломок у пристроях, незадовільних результатах функціонування економічних об'єктів) і постановки діагнозу. Іншими словами діагностика передбачає розпізнавання стану об'єкту за другорядними ознаками; дослідження стану об'єкту; формування уяви про об'єкт.

Щодо економічних об'єктів, то на сьогодні в науковій літературі можна зустріти різні підходи до визначення діагностики, досі не вироблена єдина концепція, не визначено її зміст і функції, різноманіття панує у методичному апараті.

Зазвичай, донині в економічній літературі розповсюджений вузький підхід до діагностики. Так, наприклад, А.І. Муравйов трактує діагностику як спосіб встановлення характеру збоїв нормального перебігу господарського процесу на підставі типових ознак, властивих тільки даному об'єкту [1]. Тобто автор акцентує увагу лише на аналізі і контролі відхилень від нормального перебігу господарської діяльності підприємства. Але це не розкриває повністю зміст діагностики, її потенційні можливості як сучасного управлінського інструменту. Крім того, поняття "нормальний перебіг господарського процесу" може трактуватися неоднозначно, що не дозволяє зробити кінцевих висновків про стан об'єкту дослідження.

Близькі трактування діагностики і у інших авторів, зокрема А.П. Градов, В.І. Кузін, Н.Г. Данілочкіна діагностику розглядають як напрямок економічного аналізу, що дозволяє виявити характер порушення нормального перебігу економічних процесів на підприємстві [2, 3].

Деякі із авторів взагалі ототожнюють діагностику з аналізом (економічним або фінансовим), не виділяючи спеціальних функцій і задач власне діагностики як окремого етапу управління.

Досить цікавою щодо призначення діагностики є думка О.О.Гетьман і В.М. Шаповал: "Діагностика як спосіб розпізнавання соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і "вузьких місць" відноситься до методів непрямих досліджень" [4, с. 9]. Близькими є погляди Е.М. Короткова, А.А. Беляєва, Д.В. Валового, які розуміють під діагностикою "визначення стану об'єкту, предмету явища або процесу управління через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, пошук в них слабких ланок та "вузьких місць" [5, с. 146].

З позицій системного підходу діагностика, зокрема економічна, розглядається у роботах А.С. Вартанова, І.Г. Сокиринської та З.Н. Соколовської, що дозволяє не тільки всебічно оцінювати стан об'єкта в умовах неповної інформації, але і виявляти проблеми його функціонування, а також визначати шляхи їх вирішення, враховуючи коливання параметрів системи. А.С. Вартанов, наприклад, вказує на суттєві відмінності діагностики від аналізу, які не враховуються багатьма авторами: "на відміну від економічного аналізу, який направлений на вивчення динаміки економічних показників, діагностика дозволяє ще й виявляти структуру зв'язків між цими показниками, щільність та динаміку цих зв'язків" [6, с. 9]. Розглянувши основні аспекти проведення діагностики і зосередившись на такому методі досліджень, як апарат матриці зростання, автор зауважує, що ще тільки починається дослідження проблем діагностики в цілому і це потребує значних методичних і прикладних розробок (на нашу думку, теоретичних також).

Запропонований підхід є більш перспективним з точки зору виявлення суті, функцій і методів економічної діагностики, що дозволяє широко використовувати її можливості в процесі управління об'єктом як системою, що складається з взаємопов'язаних елементів, кожний з яких володіє власними особливостями і впливає на поведінку системи в цілому. З позиції даного підходу "економічна діагностика дозволяє вирішувати наступні задачі: оцінити економічний стан підприємства; стабільність його функціонування; визначити можливі варіанти економічної динаміки, виходячи з структурного зв'язку між показниками; оцінити можливі наслідки управлінських рішень, що пов'язані з ефективністю виробництва, фінансовим станом, платоспроможністю та ін." [6, с. 11].

В.А. Верба та Т.І. Решетняк розширюють межі діагностики та акцентують увагу на взаємозв'язку проблем підприємства. Автори розглядають діагностику як "процес детального та поглибленого аналізу проблем, виявлення факторів, що впливають на них, підготовки всієї необхідної інформації для прийняття рішення, а також виявлення головних аспектів взаємозв'язку між проблемами, загальними цілями та результатами діяльності підприємства" [7, с. 27].

У ряді робіт розглядається діагностика як частину оцінки кризових ситуацій на підприємстві або

етап антикризового менеджменту поряд з маркетингом, антикризовим прогнозуванням та плануванням, прийняттям та організацією виконання антикризових процедур, контролем їх виконання та мотивацією і регулюванням виконання рішень [8]. Н.В. Родіонова діагностику стану підприємства пропонує проводити з двох боків:

1) фінансове та техніко-економічне діагностування з економічної точки зору, що передбачає періодичне дослідження відповідних аспектів стану підприємства з метою уточнення тенденцій розвитку всіх видів діяльності, положення в траєкторії життєвого циклу і потім прийняття економічно і соціально обґрунтованих рішень для корегування;

2) організаційне діагностування як система методів, прийомів і методик проведення досліджень для визначення цілей функціонування господарюючого суб'єкта, способу їх досягнення, виявлення проблем і вибору варіанту їх вирішення [8].

Одним з дискусійних питань є тотожність економічного аналізу та економічної діагностики. Деякі науковці ототожнюють ці поняття. Так, наприклад, Г.О. Швиданенко та О.І. Олексик, розглядаючи фінансову діагностику, акцентують увагу на фінансово-економічному аналізі діяльності підприємства. Автори приходять до висновку, що система діагностики базується на використанні алгоритмів, технологій, методів і показників економічного аналізу, тобто економічна діагностика та економічний аналіз є тотожними поняттями [9].

І. Г. Сокиринська пояснюючи зв'язок аналізу і діагностики, відмічає "як складовий етап процесу управління діагностика має здійснюватися у часовому вимірі після проведення етапу аналізу, оскільки процес діагностики спирається на певну аналітичну базу, коли в процесі аналізу виявляються видимі ознаки проблеми (симптоми), які самі по собі пояснити ні причину, ні наслідок не можуть" [10, с. 148]. Дослідник виділяє три види економічної діагностики на підприємстві: операційну, інвестиційну та інвестиційну діяльність, акцентуючи увагу на фінансовій діагностиці. А.Е. Воронкова ототожнює діагностику з терміном аналіз виробничої (управлінської) діяльності [11, с. 214], хоча і виділяє задачі, що вирішує діагностика набагато ширше ніж аналіз (основною задачею є "оцінити можливі наслідки управлінських рішень з точки зору ефективності системи в цілому" [11, с. 214]. Поряд з цим відмічається, що діагностика діяльності підприємства спрямована «на встановлення й вивчення ознак, оцінку стану організаційної системи й виявлення проблем ефективного функціонування й розвитку організації, формування шляхів її рішення [12, с. 42]. Автор розглядає три форми організаційного процесу встановлення діагнозу – аналітичну, експертну та імітаційну [11, с. 215].

Л. А. Костирко у власній монографії відмічає: "На сучасному етапі сформувалось чотири напрямки концепції діагностики: аналітична, інформаційна, антикризова, консультативно-дорадча" [13, с. 8 – 14]. Хоча в подальшому розглядає ще два різновиди діагностики – дослідницьку та управлінську.

На думку Н. М. Євдокимова та А. В. Кирієнка, "підсумком діагностування є підготовка висновків про нинішній стан об'єкта і прогноз його змін у майбутньому" [14, с. 13]. Дослідники розглядають шість класифікаційних ознак економічної діагностики: рівень досліджуваного об'єкта; часовий діапазон дослідження; періодичність проведення; тематика й осяжність проблеми; цільова спрямованість; суб'єкти здійснення [14, с. 14].

Сьогоднішні мінливі ринкові умови, нестабільність і невизначеність не лише зовнішнього, але й частково внутрішнього середовища функціонування підприємства потребують появи на підприємстві менеджерів-аналітиків, які приймають рішення базуючись, не лише на даних формалізованого аналізу або інтуїтивній оцінці. Саме застосування діагностичних процедур дозволяє на основі усестороннього дослідження діяльності підприємства оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, але й визначати можливі перспективи його розвитку. Вдосконалення економічного аналізу сьогодні все більше здійснюється в напрямку застосування діагностичних процедур і підходів. Тобто можна говорити про поступове перетворення аналізу в діагностику, хоча й відмінності між економічним аналізом та діагностикою досить суттєві. Систематизовано вони представлені у табл. 1.

В той же час варто відмітити, що діагностика передбачає визначення суті та особливостей проблеми на основі всеохоплюючого аналізу, застосовуючи певний набір принципів та методів його проведення.

Найбільш вдалим вважаємо визначення діагностики як "галузі знань, що досліджує виробничий і економічний стани об'єктів діагностування і прояву їх станів, розробляє методи прояву цих станів, а також принципи побудови і організації використання систем діагностування" [15, с. 7].

Можуть бути виділені і окремі функціональні напрями діагностики, пов'язані з дослідженням окремих сфер або напрямів діяльності системи (підприємства), оцінкою вірогідності настання певних подій тощо. Сьогодні найбільш відомими напрямками є діагностика кризи розвитку підприємства та діагностика фінансового стану. Досить перспективним напрямком подальшого дослідження у нестабільному ринковому середовищі є діагностика ризику.

Поряд з цим діагностика потребує, згідно з обраною методологією, вибору певних джерел інформації, збору та обробки необхідної інформації з використанням відповідних методів аналізу, підготовки всіх заходів для подальшого їхнього успішного розв'язання. "У процесі діагностики необхідно прискіпливо вивчити взаємозв'язки між загальними цілями організації, визначити, що і як впливає на

результати діяльності організації, а також визначити здатність організації здійснювати зміни" [16, с. 73].

Таблиця 1

Порівняння сутності економічного аналізу і економічної діагностики

Ознака	Економічний аналіз	Економічна діагностика
1. Предмет	Господарські явища і процеси та причинно-наслідкові зв'язки між ними	Кількісна та якісна характеристика стану об'єкту дослідження
2. Об'єкт	Система через сукупність елементів	Високоорганізована система як синергетична сукупність функціональних підсистем
2. Функції	Оціночна	Оціночна, діагностична, пошукова
3. Задачі	Оцінка змін господарських явищ і процесів	Оцінка стану об'єкта дослідження, діагностика проблемних сфер і розробка заходів впливу
4. Зв'язок з іншими функціями управління	Окрема функція управління (планування → облік → аналіз → аудит → регулювання → контроль)	Комплексне поєднання окремих функцій управління (аналіз+аудит+регулювання+прогнозування)
5. Направленість	Конкретна оцінка явища чи процесу (розділення об'єкта на окремі елементи)	Усестороння характеристика стану об'єкту (розділення об'єкта на окремі елементи і з'єднання раніше розділених елементів в єдине ціле)
6. Інформаційна база	Окремі явища чи процеси	Стан об'єкта дослідження
7. Методологічна основа	Конкретні індивідуальні методи	Комплексні методи
8. Результат	Опис ситуації	Опрацювання заходів щодо поліпшення стану

Отже, діагностика діяльності підприємства повинна розв'язувати три групи задач:

- 1) прямі, в яких оцінка діяльності відбувається на основі апріорі відомої інформації;
- 2) зворотні, коли задаються допустимі межі критеріальних показників діяльності і визначаються значення (діапазон значень) вихідних параметрів з урахуванням встановлених обмежень на один або декілька вихідних параметрів, що змінюються;
- 3) дослідження чутливості – розглядається чутливість результатів прямих і зворотних задач по відношенню до варіювання вихідних параметрів (розподіл ймовірностей, область змін тих чи інших величин тощо).

Метою діагностики є надання необхідних знань для прийняття рішення суб'єкту управління про використання різноманітного методологічного апарату та інструментарію для визначення стану об'єкта управління у невизначеному середовищі функціонування та розробку комплексу заходів, спрямованих на поліпшення цього стану.

Діагностика виконує три функції: оціночну (визначення стану функціонування об'єкта управління); діагностичну (виявлення можливих змін стану об'єкта); пошукову (визначення можливих заходів покращення або відновлення стану суб'єкта управління).

Предметом діагностики є кількісна характеристика та якісна ідентифікація стану об'єкту управління.

Об'єктом діагностики виступає об'єкт управління (підприємство, галузь, регіон, країна тощо) як цілісна високоорганізована система з усіма її функціональними підсистемами (елементами системи). Далі основним об'єктом діагностики будемо розглядати підприємство як основу економічної системи економіки країни в цілому.

Діагностика підприємства нами розглядається як процес розпізнавання і виявлення на основі визначених ознак (ключових оціночних показників, вивчення окремих результатів, неповної інформації) проблем у функціонуванні об'єкта з метою оцінки наявних тенденцій і виявлення можливих перспектив його розвитку та аналіз варіантів найкращого вирішення виявлених проблем. Характеристика діагностики як процесу наведена на рис. 1.

Тому на практиці діагностика функціонування системи (підприємства) повинна включати ідентифікацію стану об'єкту дослідження через усесторонню оцінку факторів, що зумовили такий стан, визначення тенденцій розвитку системи та оцінку можливостей покращення стану.

З іншого боку діагностика виступає проміжним буфером між зовнішнім середовищем і керуючою системою об'єкта дослідження. З метою оптимізації управлінських рішень будь-яка інформація, що надходить із зовнішнього середовища, а також від об'єкта управління, повинна проходити етапи

діагностики, що в свою чергу, забезпечує підвищення якості та вірогідності інформаційної бази управління [17]. Авторське бачення схеми діагностики представлено на рис. 2.

Рис. 1. Характеристика діагностики як процесу

Як видно з рис. 2, вихідна інформація, що надходить до системи діагностики, проходить стадії збору та попереднього аналізу, після чого діагностика поділяється на два напрямки: діагностика стану і діагностика процесу. У результаті першого виявляються причини наявного стану об'єкта, а другого – тенденції розвитку і здійснюються можливі прогнози, які виступають як інформаційна база для розробки управлінських рішень. Таким чином, діагностика передбачає дослідження не лише статичного стану об'єкта, алей й його розвиток в майбутньому.

Отримані результати діагностики формують аналітичну базу разом з попередньою оцінкою можливих варіантів керуючих впливів для прийняття управлінських рішень та надходять у систему управління. В свою чергу, система управління через прийняття та реалізацію управлінських рішень впливає на об'єкт управління, який є джерелом інформації для внутрішнього середовища, тобто є входом до системи діагностики. Дані елементи знаходяться у неперервному взаємозв'язку, створюючи замкнений цикл діагностики системи, обраної для дослідження.

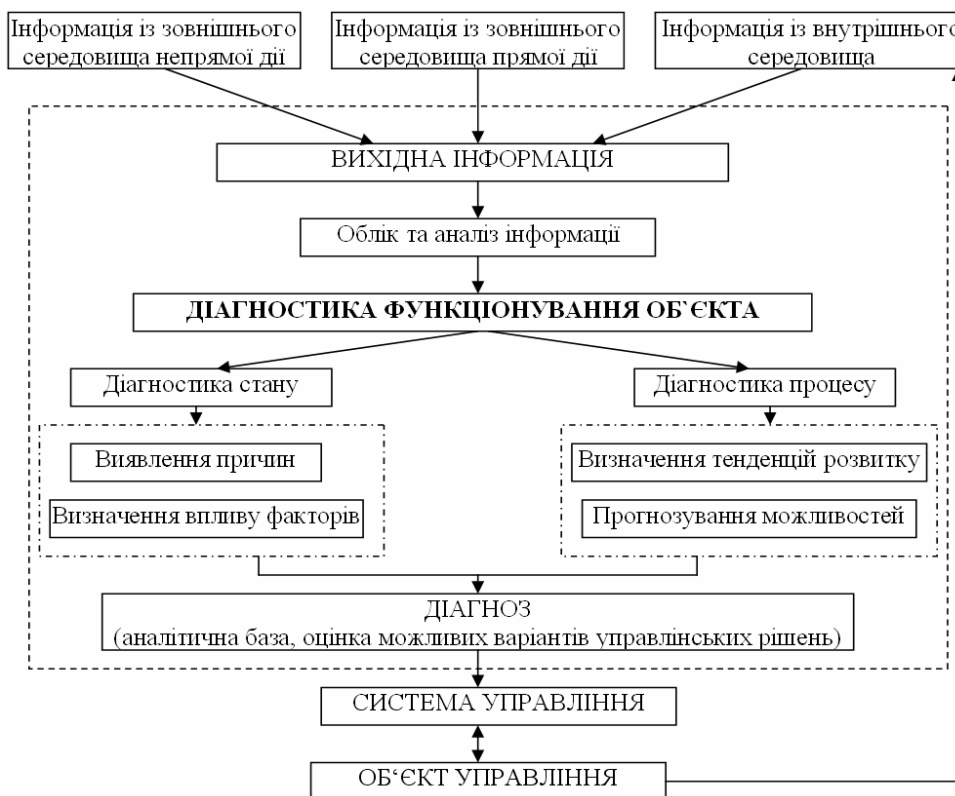

Рис. 2. Система діагностики функціонування об'єкта (підприємства)

Можна відмітити, що сучасна діагностика проявляється одночасно у чотирьох аспектах:

1) інформаційному – як система знань, що базується на спеціальній інформації, направлений на подальше використання у процесах розробки і прийняття управлінських рішень;

2) аналітичному – як аналітична основа, що виступає підґрунтям для оцінки стану об'єкту дослідження;

3) динамічному – у формі дослідження динаміки і визначення можливих тенденцій змін умов функціонування і стану об'єкта;

4) функціональному – як функція управління, що забезпечує зворотній зв'язок з об'єктом управління через здійснення діагностичних процедур.

Нестабільна ринкова економіка вимагає від багатьох підприємств дослідження впливу факторів середовища на їх діяльність із метою прогнозування стану на перспективу. Середовище організації – економічна категорія, яка відображає сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів прямого та непрямого впливу, що визначають діяльність суб'єкта господарювання. Вивченню даного аспекту приділяється велика увага, оскільки підприємства, розглядається як відкрита матеріально-речова система, структурувати яку можна завдяки адаптації до хаотичних, динамічних, несистемних змін організаційного простору, який включає у себе зовнішнє та внутрішнє середовище. Простір будь-якого підприємства можна визначити як сукупність трьох сфер – внутрішнє середовище, зовнішнє середовище прямого впливу, зовнішнє середовище непрямого впливу.

Зовнішнє середовище прямого впливу (робоче) – це простір безпосередніх контактів із підприємством, він включає тих учасників ринку, з якими у підприємства є безпосередні відносини чи які прямо впливають на неї. Це, по-перше, постачальники економічних ресурсів, необхідних підприємству (сировина, фінансовий капітал, виробничий капітал), окремо виділяють постачальників праці (найманих працівників), потім клієнтів-споживачів продукції підприємства, посередники – фінансові, торгові, маркетингові, державні економічні структури (в першу чергу органи влади і управління регіону). По-друге, до елементів даного середовища відносяться конкуруючі фірми і, так звані, контактні аудиторії – засоби масової інформації, які мають суттєвий вплив на формування успішного і неуспішного іміджу підприємства. Іноді робоче середовище називають „мікросередовищем”.

Зовнішнє середовище непрямого впливу (загальне) складається з елементів, які не пов'язані з підприємством безпосередньо, але впливають на формування загальної атмосфери бізнесу. З цієї точки зору загальне середовище бізнесу іноді називають „екологією фірми”. Можна виділити чотири основні фактори загального середовища – економічні, технологічні, політичні, соціальні. Кожний із них, у свою чергу, тісно пов'язаний з іншими факторами і впливає на них. Робоче та загальне середовище складає зовнішнє середовище.

Внутрішнє середовище можна визначити як сукупність умов та процесів, які забезпечують в цілому ефективну роботу підприємства. Його формують кваліфікований персонал підприємства, парк обладнання, власні та орендовані виробничі приміщення, новітні технології, організація виробництва управління підприємством. Аналіз внутрішнього середовища дає уяву про слабкі та сильні сторони діяльності підприємства, її внутрішні можливості. Загалом внутрішнє середовище підприємства за функціональними ознаками включає наступні основні елементи: виробництво, фінанси, маркетинг, управління персоналом, організаційну структуру. У кожному із цих елементів можна визначити ознаки, за якими можна характеризувати внутрішнє середовище. У виробництві це розмір і потужність, тип і вік обладнання, джерела постачання, тенденції продуктивності, інноваційні можливості, нормування робіт, рівень браку; в маркетингу – номенклатура продукції, якість продуктів, розміри та частка ринку, якість маркетингових досліджень, ефективність використання реклами, організація продаж і сервісу; у фінансах – величина активів, валові накопичення, доходність, джерела грошових надходжень, показники фінансової звітності; в управлінні персоналом – програми навчання, процедура залучення та вибору кадрів, аналіз трудових ресурсів, змістовність роботи, система преміювання; в організаційній структурі – характер делегування повноважень, тип організаційної структури, відносини між менеджерами і робітниками, характер влади, ефективність менеджменту.

Обґрунтування діагностики функціонування підприємства як системи дозволяють визначити основні **завдання** діагностики діяльності підприємства:

1) оцінка особливостей функціонування суб'єктів господарювання у невизначеному зовнішньому середовищі, виявлення ключових факторів впливу, виділення проблемних сфер і "вузьких місць";

2) обґрунтування передумов і факторів, що становлять істотний вплив на внутрішній економічний механізм функціонування суб'єктів господарювання;

3) узагальнення та систематизація знань в галузі оволодіння навичками здійснення діагностики за різними напрямками діяльності підприємства для забезпечення ефективного управління;

4) підготовка і обґрунтування конкретних практичних заходів для підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання у конкурентних умовах через покращення (відновлення) стану функціонування, направлено на стабільний розвиток.

Вирішення даних завдань дозволяє менеджерам вчасно ідентифікувати можливі загрози та ускладнення в діяльності підприємства у нестабільному ринковому середовищі та на цій основі приймати

своєчасні превентивні заходи щодо їх недопущення. Необхідно відзначити, що розробка дієвого механізму діагностики, у тому числі ризику, який є невід'ємним атрибутом діяльності в сучасних умовах, дозволить вчасно (до появи кризових ситуацій) прийняти превентивні заходи, обмежити ризик до допустимого рівня і одержати пряму економію поточних компенсаційних ресурсів.

Література

1. Муравьев А.И. Теория экономического анализа: проблемы и решения / Муравьев А.И. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 144 с.
2. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / [под общ. ред. А.П. Градова, В.И. Кузина]. – СПб. : Специальная литература, 1996. – 510 с.
3. Контроллинг как инструмент управления предприятием / [под ред. Н.Г. Данилочкиной]. – М. : Издательское объединение "ЮНИТИ", 1999. – 278 с.
4. Гетьман О.О. Економічна діагностика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
5. Антикризисное управление : [учеб.] для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / [Э. М. Коротков, А. А. Беляев, Д. В. Валовой и др.] ; ред. Э.М. Коротков. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 431 с.
6. Варганов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология / Варганов А.С. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 81 с.
7. Верба В.А.. Організація консалтингової діяльності : [навч. посіб.] / В.А. Верба, Т.І. Решетняк. – К. : КНЕУ, 2000. – 242 с.
8. Родионова Н.В. Антикризисный менеджмент / Родионова Н.В. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 223 с.
9. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : [монографія] / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексик. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.
10. Сокиринська І.Г. Концепція економічної діагностики та її роль в управлінні підприємством / І.Г. Сокиринська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2002. – № 1 (14). – С. 147 – 151.
11. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом промышленных предприятий : дис.на соискание науч. степени д-ра экон. Наук : 08.06.01 / Воронкова Алла Эженовна. – Луганск, 2001. – 482 с.
12. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : [монографія. / за заг. Ред. А.Е. Воронкової]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 448 с.
13. Костирко Л.А. Диагностика потенциала финансово-экономической устойчивости предприятия: монография / Костирко Л.А.. – Луганск : Изд-во СНУ им. В. Даля, 2004. – 240 с.
14. Євдокимов Н.М. Економічна діагностика : [навч. посібн.] / Н.М. Євдокимов, А.В. Кирієнко – К. : КНЕУ, 2003. – 110 с.
15. Елисеєва О.К. Диагностика управления производственно-экономическими системами / Елисеєва О.К., Марюта А.Н., Цзунов В.Н. – Днепропетровск : Наука и образование, 2004. – 191 с.
16. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент : [навч. пос.] / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань. – К. : ТОВ "УВПК "ЕксОб", 2002. – 560 с.
17. Толчеев Ю.З. Система диагностики в антикризисном управлении промышленным предприятием / Ю.З. Толчеев // Модели управления в рыночной экономике : сб. науч. трудов / [общ. ред. и предисловие Ю.Г. Лисенко]. – Донецк : ДонНУ, 2003. – Вып. 6. – С. 158 – 164.

Надійшла 27.05.2009